

Avanç editorial ▶

Cent dies de juliol

Notícia d'una mort. Un dia es varen presentar dos cotxes de Barcelona, d'un comitè de barriada. En un moment donat, vaig sortir i vaig veure que els autos dels de Barcelona encara no havien marxat i, amb aquestes, veig un grup que s'acosta i veig al mig d'ells el capellà. El varen fer pujar a l'auto. El capellà es va posar a cridar. Vaig entrar al comitè i vaig dir: «Nois, s'emporten el capellà.» En [...] va saltar de la cadira i, agafant una pistola Star, va cridar: «Aquesta vegada no se m'escaparà.»

Què està passant? Quan? Per què? Una altra pregunta, encara: qui ho explica? Per respondre aquest grapat de qüestions, i unes quantes més, primer de tot cal regular en el temps fins a un any, en un país i un moment concret:

Catalunya, estiu del 1936.

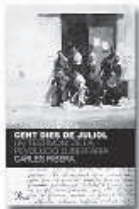
1936

Divendres, 17 de juliol de 1936

En la memòria col·lectiva dels catalans, l'any 1936 comença ben entrat el mes de juliol. El dia 17 és un divendres com qualsevol altre a la jove i neguitosa Catalunya republicana. El temps canicular domina a tot el territori, amb xafoques nuvolades esparses al Gironès i sense precipitacions a les comarques centrals. A Barcelona, la vaga dels transports convocada per la CNT arriba al cinquè dia sense gaires perspectives de resolució, i algunes fàbriques romanen tancades per la interrupció de proveïment de primeres matèries, especialment cotó i combustible mineral. També està aturada la indústria paperera i els obrers del canal d'Urgell. A Lleida, en canvi, els transportistes decideixen posar fi a les protestes i tornar a la feina. Malgrat la tensió sindical crònica, una certa normalitat impera en un país que, d'ençà de la victòria del Front d'Esquerres el febrer d'aquell mateix any, torna a tenir el govern autònom i les seves institucions plenament restituides.

Tal com recullen els principals diaris, l'Esquerra Republicana de Catalunya (aleshores partit hegemònic al país) anuncia per l'endemà l'inici del seu tercer

FITXA

CENT DIES DE JULIOL

Autor: CARLES RIBERA.
Editorial: PROA.
Pàgines: 236
Preu: 17 €

Com era per dins un comitè antifeixista? Les memòries d'un republicà de Caldes de Malavella, Joaquim Aleixandri, ens acosten a les organitzacions protagonistes de l'esclat revolucionari en les primeres setmanes de la Guerra Civil a Catalunya, ara fa 70 anys. El llibre inclou un important recull de fotografies de l'època.

Carles Ribera (Girona, 1968) és periodista i llicenciat en història per la Universitat de Girona (UdG). Treballa des de fa disset anys al diari El Punt a Girona i és col·laborador setmanal de la revista Presència, on va sortir publicat per primer cop el reportatge que ha donat origen a aquest llibre. També és autor del llibre *Notícia d'un republicà. Biografia i textos de Joaquim Aleixandri*, publicat l'any 2006 pel Centre d'Estudis Selvatans i l'Ajuntament de Caldes de Malavella.

El comitè a la porta de l'Ajuntament de Caldes, el juliol del 1936.

congrés nacional al Palau de Projeccions barceloní. Més enllà d'aquest gran acte polític, la premsa, en general, celebra el desembarcament a la capital d'un equip d'atletes americans tot passant «els darrers preparatius per a l'Olimpíada Popular» que ha de començar dos dies després, el diumenge 19. L'expectació ciutadana és notable, tot i que es pot trobar alguna veu crítica respecte d'aquest esdeveniment: «El Sr. Duran y Ventosa fa veure els perjudicis que pot representar per a Barcelona la competència que hom tracta de fer als veritables Jocs Olímpics», titula *La Veu de Catalunya*, el diari portaveu de la Lliga Catalana, en un article on s'exposa el perill de quedar en evidència davant la comunitat internacional posant pals a les rodes dels Jocs Olímpics de Berlín organitzats per l'Alemanya de Hitler. Tot plegat, però, no passa de polèmica periodística. A *La Vanguardia*, el lliurament diari de la popular tira còmica de les *Aventuras del Ratón Miguelín* (conegut als EUA com a Mickey Mouse) fa les delícies dels lectors més despreocupats. Tan sols des de

Madrid arriba una inquietant notícia: el dia abans, dijous 16 de juliol, s'ha evitat un moviment subversiu que havia d'esclatar a tota la República. Cent vuitanta-cinc caps de la Falange han estat detinguts i empresonats. El govern espanyol atura un intent colpista que, dissortadament, té una rèplica fatal.

A mitja tarda una part de l'exèrcit espanyol es rebel·la al Marroc contra l'encara feble democràcia republicana.

L'abast dels fets no es veu reflectit en els principals diaris matutins de l'endemà dissabte, 18 de juliol, combinats per una ordre del Ministeri de Governació a censurar les notícies que arriben de les places africanes. Els titulars són uns altres: «Els atletes americans, tot just arribats, han causat sensació en els entrenaments», s'anuncia a la secció d'esports de *La Humanitat*, el diari fundat per Lluís Companys. A la cartellera de cinemes el domini de Hollywood és inapel·lable: al Capitol projecten *La que apostó su amor*, amb Bette Davis i George Brent. Manolo Gómez, l'actor que dobla a l'espanyol el

gran Clark Gable, actua al cinema Edén, del carrer Nou de la Rambla, combinant el recital en directe del *Romancero gitano* amb la projecció de les versions doblades d'*Hombres en blanco* i *Tú eres mío*, amb Mirna Loy i Jean Harlow com a *partenaires* de Gable. Miguel Ligeró i Imperio Argentina, per la seva banda, protagonitzen «el gran èxit de l'any», *Morena Clara*, al cinema Catalunya. Paral·lelament, als teatres barcelonins triomfa el vodevil, amb *Morirse es un error*, de Jardiel Poncela, al Poliorama, i molts altres «èxits sorollosos» com ara *Lo que enseñan las señoras* i *Bésame, que te conviene*, de Carlos Arniches, ambdues al Teatre Còmic.

Lluny dels escenaris populars, la realitat del carrer aquell dia és ben diferent. La insurrecció s'estén com una taca d'oli i també arriba a Catalunya. Des de la plaça de Sant Jaume el govern de Lluís Companys intenta sondejar els ànims dels militars i aturar les ànsies dels anarquistes per sortir al carrer, fins que els fets desborden la seva capacitat de control. L'exèrcit es gira contra la República també a Catalunya. El poble li planta cara. És la matinada del diumenge 19 de juliol.

La provocació militar és esclafada aquell mateix dia a Barcelona, i en poques hores més a tot Catalunya, on els carrers de les principals ciutats, amb la participació decisiva de les organitzacions anarcosindicalistes, s'han convertit en improvisats camps de batalla. A la capital, on es lliura el pols decisiu, les barricades repleixen l'enemic i el coratge de la ciutadania, amb els obrers i els seus dirigents al capdavant, i aturen el feixisme. Els carrers són del poble: comença la revolució.

Durant aproximadament tres mesos, tot i l'esforç del govern de la Generalitat per recuperar el control, superat pels esdeveniments i per les seves pròpies febleses, el poder efectiu al territori resta en mans dels anomenats comitès antifeixistes, organitzacions legalment sotmeses al govern però efectivament impulsades per la CNT-FAI i integrades majoritàriament per obrers i camperols militants en aquestes formacions sindicals, que en els mu-